

PUPINO

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

16 päivänä kesäkuuta 2005 *

Asiassa C-105/03,

jossa on kyse EU 35 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunale di Firenzen (Italia) tutkintatuomari on esittänyt 3.2.2003 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.3.2003, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

Maria Pupino,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta ja M. A. Borg Barthet sekä tuomarit N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari), P. Küris, E. Juhász, G. Arestis ja M. Ilešič,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.10.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Pupino, edustajinaan avvocato M. Guagliani ja avvocato D. Tanzarella,

— Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään A. Samoni-Rantou ja K. Boskovits,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Abraham, G. de Bergues ja C. Isidoro,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja C. Wissels,

PUPINO

- Portugalin hallitus, asiamiehenään L. Fernandes,

- Ruotsin hallitus, asiamiehinään A. Kruse ja K. Wistrand,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään R. Caudwell ja E. O'Neill, avustajanaan barrister M. Hoskins,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. Condou-Durande ja L. Visaggio,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.11.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15 päivänä maaliskuuta 2001 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS (EYVL L 82, s. 1; jäljempänä puitepäätös) 2, 3 ja 8 artiklan tulkintaa.

- 2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasiassa, jossa vastaajana on lastentarhanopettaja Pupino, jota epäillään vamman aiheuttamisesta lastentarhan oppilaille, jotka olivat tosiseikkojen tapahtuma-aikaan alle viisivuotiaita.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Euroopan unionin oikeus

Sopimus Euroopan unionista

- 3 EU 34 artiklan 2 kohta, siinä muodossa kuin sopimus on Amsterdamin sopimuksella muutettuna, kuuluu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoon, jonka otsikko on ”Määräykset poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa”, ja siinä määrätään seuraavaa:

”Neuvosto toteuttaa toimenpiteitä ja edistää tämän osaston määräysten mukaisesti aiheellisin muodoin ja menettelyin yhteistyötä unionin tavoitteiden

saavuttamiseksi. Tätä varten neuvosto voi jäsenvaltion tai komission aloitteesta yksimielisesti:

— —

- b) tehdä puitepäätöksiä jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä. Puitepäätökset velvoittavat jäsenvaltioita saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättävät kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot. Niistä ei seuraa välitöntä oikeusvaikutusta.

— —”

- 4 EU 35 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti antaa ennakkoratkaisuja puitepäätösten ja päätösten pätevydestä ja tulkinnasta, tämän osaston nojalla tehtyjen yleissopimusten tulkinnasta sekä niitä koskevien täytäntöönpanotoimenpiteiden pätevydestä ja tulkinnasta.

2. Jäsenvaltio voi Amsterdamin sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä tai sen jälkeen antamallaan julistuksella hyväksyä yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan antaa 1 kohdassa tarkoitettuja ennakkoratkaisuja.

3. Jäsenvaltio, joka antaa 2 kohdassa tarkoitettua julistuksen, täsmentää, kumpi seuraavista tapauksista on kyseessä:

- a) kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan asiasta ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee 1 kohdassa tarkoitettua säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen;

- b) kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee 1 kohdassa tarkoitettua säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen.

— —”

5 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 1.5.1999 julkaistusta Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivää koskevasta ilmoituksesta (EYVL L 114, s. 56) ilmenee, että Italian tasavalta on antanut EU 35 artiklan 2 kohdan nojalla julistuksen,

jolla se hyväksyi yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan antaa ratkaisuja EU 35 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti.

Puitepäätös

- 6 Puitepäätöksen 2 artiklassa, jonka otsikko on "Kunnioittaminen ja tunnustaminen", säädetään seuraavaa:

"1. Kunkin jäsenvaltion on annettava uhreille todellinen ja asianmukainen asema rikosoikeudellisessa järjestelmässään. Jäsenvaltion on jatkettava ponnisteluja sen varmistamiseksi, että uhria kohdellaan hänen ihmisarvoaan asianmukaisesti kunnioittaen oikeudenkäynnin aikana ja että uhrin oikeudet ja oikeutetut edut tunnustetaan, erityisesti rikosoikeudenkäynnin osalta.

2. Kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että erityisen haavoittuvaiset uhrit voivat saada olosuhteitaan parhaiten vastaavaa erityiskohtelua."

- 7 Puitepäätöksen 3 artiklassa, jonka otsikko on "Kuuleminen ja todisteiden esittäminen", säädetään seuraavaa:

"Kunkin jäsenvaltion on taattava uhrielle mahdollisuus tulla kuulluksi oikeudenkäynnin aikana sekä mahdollisuus toimittaa todisteita.

Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sen viranomaiset kuulustelevat uhria ainoastaan rikosoikeudenkäynnin kannalta tarpeellisessa määrin.”

- 8 Puitepäätöksen 8 artiklan, joka on otsikoitu ”Oikeus suojeluun”, 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsenvaltion on kaikkia asianmukaisia, kansallisen lainsäädännön perusperiaatteiden kanssa yhdenmukaisia keinoja käyttämällä huolehdittava, että kun uhreja ja erityisesti haavoittuvimpia uhreja on suojeltava julkisessa oikeudenkäynnissä todistamisen seurauksilta, nämä saavat tuomioistuimen tekemällä päätöksellä todistaa olosuhteissa, joissa tämä tavoite voidaan toteuttaa.”

- 9 Puitepäätöksen 17 artiklan mukaisesti kunkin jäsenvaltion on saatettava puitepäätöksen edellä mainittujen artiklojen noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan ”viimeistään 22 päivänä maaliskuuta 2002”.

Kansallinen lainsäädäntö

- 10 Italian rikosprosessilain V osastossa, joka on otsikoitu ”Esitutkinta ja valmisteleva istunto”, olevassa 392 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Esitutkinnan kuluessa virallinen syyttäjä ja rikoksesta epäilty voivat vaatia tuomioistuinta erillisessä todistelumenettelyssä:

- a) ottamaan vastaan todistajanlausunnon, kun on perusteltu syy olettaa, ettei todistajaa sairauden tai muun vakavan esteen vuoksi voida kuulustella kontradiktorisessa pääkäsittelyssä
- b) ottamaan vastaan todistajanlausunnon, kun on todellisten ja yksilöityjen syiden vuoksi syytä olettaa, että todistaja joutuu väkivallan tai uhkausten kohteeksi taikka että hänelle tarjotaan tai luvataan rahaa tai muita etuuksia, jotta hän jättäisi todistamatta taikka antaisi väärän todistuksen.

— —

1 bis. Oikeudenkäynneissä, jotka koskevat rikoslain 600 bis, 600 ter, 600 quinquies, 609 bis, 609 ter, 609 quater, 609 quinquies ja 609 octies §:ssä tarkoitettuja rikoksia [jotka ovat seksuaalirikoksia tai niihin liittyviä rikoksia], virallinen syyttäjä tai rikoksesta epäilty voi vaatia alle 16-vuotiaan todistajanlausunnon vastaanottamista erillisessä todistelumenettelyssä, vaikka kyse ei olisi 1 kohdassa mainituista tilanteista.

— —”

”Tutkinnassa, joka koskee rikoslain 600 bis, 600 ter, 600 quinquies, 609 bis, 609 ter, 609 quater, 609 quinquies ja 609 octies §:ssä tarkoitettuja rikoksia ja alle 16-vuotiasta on tarpeen kuulla todistajana, tuomioistuim voi määrätä — — todisteiden vastaanottamiselle erityisen paikan, ajankohdan ja erityiset menettelytavat, jos se on alaikäisen kannalta tarpeen ja asianmukaista. Tällöin kuuleminen voidaan suorittaa muualla kuin oikeustalossa, esimerkiksi erityistiloissa tai sellaisten puuttuessa alaikäisen kotona. Todistajanlausunto on tallennettava kokonaisuudessaan äänityslaitteiden tai audiovisuaalisten laitteiden avulla. Milloin nauhoituslaitteita tai teknistä henkilökuntaa ei ole saatavilla, tuomioistuim voi käyttää asiantuntijoita tai teknisiä neuvonantajia. Todistajankuulustelusta on lisäksi pöytäkirjattava yhteenvedo. Äänitykset puretaan nauhalta vain asianosaisen vaatimuksesta.”

Tosiseikat ja ennakkoratkaisupyyntö

- 12 Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että rikosoikeudenkäynnissä Pupinoa epäillään siitä, että hän olisi tammi- ja helmikuun 2001 aikana syyllistynyt useita kertoja Italian rikoslain 571 §:ssä tarkoitettuun ”kurinpitokeinojen väärinkäyttöön” tiettyjä oppilaitaan kohtaan, jotka tosiseikkojen tapahtumahetkellä olivat alle viisivuotiaita, muun muassa siten, että hän oli lyönyt heitä säännöllisesti, uhannut antaa heille rauhoittavia lääkkeitä ja sulkea heidän suunsa laastarilla sekä estänyt heitä käymästä wc:ssä. Hänen epäillään myös helmikuussa 2001 syyllistyneen rikoslain 582, 585 ja 576 §:ssä, luettuna yhdessä saman lain 61 §:n 2 ja 11 momentin kanssa, tarkoitettuun ”vakavan vamman aiheuttamiseen”, koska hänen väitetään lyöneen yhtä oppilaistaan siten, että viimeksi mainitulle on aiheutunut lievää turvotusta otsan alueelle. Tribunale di Firenzessä vireille pantu oikeudenkäynti on esitutkintavaiheessa.

- 13 Kansallinen tuomioistuin toteaa tältä osin, että Italian oikeudessa rikosoikeudenkäynti jakautuu kahteen erilliseen vaiheeseen. Ensimmäisessä eli esitutkintavaiheessa virallinen syyttäjä suorittaa tutkimuksia ja kerää tutkintatuomarin valvonnassa todisteita, joiden perusteella hän arvioi, jättääkö syytteen nostamatta vai vaatiiko syytteen nostamista epäiltyä vastaan rikosasioita käsittelevässä tuomioistuimessa. Viimeksi mainitussa tapauksessa lopullisen päätöksen näihin vaatimuksiin suostumisesta tai asian jättämisestä sillensä tekee tutkintatuomari erityisesti tätä tarkoitusta varten järjestettävässä istunnossa.
- 14 Mahdollinen päätös syytteen nostamisesta tuomioistuimessa rikoksesta epäiltyä vastaan aloittaa menettelyn toisen vaiheen, jota kutsutaan pääkäsitteilyksi ja johon tutkintatuomari ei osallistu. Varsinainen oikeudenkäynti alkaa tällä vaiheella. Pääsääntöisesti ainoastaan tällöin tapahtuu todisteiden esittäminen asianosaisten aloitteesta ja kontradiktorista periaatetta noudattaen. Kansallinen tuomioistuin toteaa, että pääsääntöisesti vain asianosaisten pääkäsitteilyssä esittämät seikat voidaan hyväksyä todisteiksi sanan teknisessä merkityksessä. Näin ollen todisteet, jotka virallinen syyttäjä on kerännyt esitutkinnan kuluessa voidakseen ratkaista, onko nostettava syyte vai vaadittava asian käsittelyn lopettamista, on esitettävä varsinaisen oikeudenkäynnin yhteydessä järjestettävässä kontradiktorisessa pääkäsitteilyssä, jotta ne olisivat "todisteita" kaikkinne vaikutuksineen.
- 15 Kansallinen tuomioistuin korostaa, että tästä säännöstä on kuitenkin olemassa poikkeuksia, joista säädetään rikosprosessilain 392 §:ssä ja joiden mukaan tutkintatuomarin päätöksellä todisteita voidaan ottaa vastaan etukäteen esitutkintavaiheessa kontradiktorista periaatetta noudattaen erillisessä etukäteisessä todistelumenettelyssä (jäljempänä erillinen todistelumenettely). Näin hankituilla todisteilla on sama todistusarvo kuin oikeudenkäynnin toisessa vaiheessa hankituilla todisteilla. Rikosprosessilain 392 §:n 1 bis momentissa otettiin käyttöön mahdollisuus turvautua tähän erilliseen menettelyyn silloin, kun on kysymys todistanlausunnon hanki-

misesta tiettyjen tyhjentävästi lueteltujen rikosten (seksuaalirikokset tai niihin liittyvät rikokset) uhreilta, jotka ovat alle 16-vuotiaita, myös muissa kuin tämän pykälän 1 momentissa säädettyissä tilanteissa. Rikosprosessilain 398 §:n 5 bis momentin mukaan sama tuomari voi myös määrätä todistelun toimitettavaksi rikosprosessilain 392 §:n 1 bis momentissa tarkoitettujen rikosten esitutkinnassa erityisten asianomaisia alaikäisiä suojaavien menettelytapojen mukaisesti. Kansallisen tuomioistuimen mukaan näillä lisäpoikkeuksilla pyritään suojaamaan yhtäältä todistajan ihmisarvoa, häveliäisyyttä ja persoonallisuutta, kun uhri on alaikäinen, sekä toisaalta todisteiden aitoutta.

- 16 Pääasiassa virallinen syyttäjä vaati elokuussa 2001 tutkintatuomarilta kahdeksan lapsen, jotka ovat todistajia ja asianomistajia niissä rikoksissa, joista Pupinoa epäillään, kuulemista todistajana erillisessä todistelumenettelyssä rikoslain 392 §:n 1 bis momentin nojalla sillä perusteella, ettei tällaista todistelua voida siirtää kontradiktoriseen pääkäsittelyyn todistajien hyvin nuoren iän vuoksi ja sen vuoksi, että heidän psykologinen tilansa tällöin vääjäämättä muuttuisi ja syntyisi mahdollisesti psykologinen torjuntaprosessi. Virallinen syyttäjä vaati lisäksi, että todisteet otetaan vastaan rikosprosessilain 398 §:n 5 bis momentissa tarkoitettuja erityisiä menettelytapoja noudattaen siten, että istunto toimitetaan erityistiloissa alaikäisten ihmisarvon, yksityisyyden ja mielenrauhan suojaamiseksi, ja että tarvittaessa käytetään psykologian asiantuntijaa tosiseikkojen arkaluonteisuuden ja vakavuuden sekä uhrien alhaiseen ikään liittyvien vaikeuksien vuoksi. Pupino vastusti tätä vaatimusta ja väitti, että kyse ei ole yhdestäkään rikosprosessilain 392 §:n 1 bis momentissa ja 1 bis momentissa tarkoitetuista tapauksista.

- 17 Kansallisen tuomioistuimen mukaan virallisen syyttäjän vaatimus tulisi kysymyksessä olevien kansallisten säännösten nojalla hylätä, koska niissä ei säädetä erillisen todistelumenettelyn käytöstä eikä todistelua koskevien erityisten menettelytapojen käytöstä sellaisten tosiseikkojen osalta, joista rikoksista epäiltyä epäillään, vaikka ei

olekaan mitään estettä sille, että nämä säännökset kattavat myös muut kuin rikosprosessilain 392 §:n 1 momentissa tarkoitettut tapaukset, joissa uhri on alaikäinen. Monet sellaiset rikokset, jotka eivät kuulu rikosprosessilain 392 §:n 1 momentin soveltamisalaan, voivat hyvinkin osoittautua uhrin kannalta vakavammiksi kuin kyseisessä säännöksessä tarkoitettut rikokset. Pääasiassa tilanne on sen mukaan tällainen, koska virallisen syyttäjän mukaan Pupino on pahoinpidelty useita alle viisivuotiaita lapsia ja aiheuttanut lapsille psykologisia traumoja.

- 18 Koska Tribunale di Firenzen tutkintatuomari katsoo, että ”riippumatta siitä, otetaanko yhteisön lainsäädännön välitön oikeusvaikutus huomioon vai ei, ”kansallisen tuomioistuimen on ”tulkittava omaa kansallista lainsäädäntöään yhteisön säännösten ja määräysten sanamuodon ja tavoitteen valossa”, ja koska tutkintatuomarin mukaan on epävarmaa, ovatko rikosprosessilain 392 §:n 1 bis momentti ja 398 §:n 5 bis momentti yhteensoveltuvia puitepäätöksen 2, 3 ja 8 artiklan kanssa siltä osin kuin kyseisen lain säännöksissä tutkintatuomarin mahdollisuus käyttää etukäteistä todistelua ja todisteiden hankkimiseen ja niiden toteamiseen liittyviä erityisiä menettelytapoja rajoittuu vain seksuaalirikoksiin ja niihin liittyviin rikoksiin, se päätti lykätä asian käsittelyä ja pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ratkaisua puitepäätöksen 2, 3 ja 8 artiklan ulottuvuudesta.

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta

- 19 EU 46 artiklan b alakohdan mukaan EY:n perustamissopimuksen, EHTY:n perustamissopimuksen ja Euratomin perustamissopimuksen määräyksiä, jotka koskevat yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa ja tämän toimivallan käyttämistä ja joihin kuuluu EY 234 artikla, sovelletaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston määräyksiin EU 35 artiklassa määrättyin edellytyksin. Tästä seuraa, että

EY 234 artiklan mukaista järjestelmää voidaan soveltaa yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan antaa ennakkoratkaisuja EU 35 artiklan nojalla, jollei tämän määräyksen mukaisista edellytyksistä muuta johdu.

- 20 Kuten tämän tuomion 5 kohdassa on todettu, Italian tasavalta on antanut 1.5.1999 eli Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivänä voimaan tulleen julistuksen, jolla se hyväksyi yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan antaa ratkaisuja EU 35 artiklassa tarkoitettujen toimien pätevydestä tai tulkinnasta kyseisen artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti.
- 21 Siltä osin kuin kysymys on EU 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista toimista, kyseisen määräyksen 3 kohdan b alakohdassa määrätään — samankaltaisin sanoin kuin EY 234 artiklan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa — että jäsenvaltion ”tuomioistuin” voi ”pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun” kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee tällaisen toimen ”pätevyyttä tai tulkintaa”, ”jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen”.
- 22 On riidatonta, että yhtäältä pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisessa rikos-oikeudenkäynnissä toimiva tutkintatuomari toimii lainkäyttöelimenä, minkä vuoksi sitä on pidettävä EU 35 artiklassa tarkoitettuna jäsenvaltion tuomioistuimena (ks. vastaavasti EY 234 artiklan osalta yhdistetyt asiat C-54/94 ja C-74/94, *Cacchiarelli ja Stanghellini*, tuomio 23.2.1995, Kok. 1995, s. I-391 ja yhdistetyt asiat C-74/95 ja C-129/95, X, tuomio 12.12.1995, Kok. 1995, s. I-6609), ja että toisaalta puitepäätös, joka perustuu EU 31 ja EU 34 artiklaan, kuuluu EU 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin toimiin, joista yhteisöjen tuomioistuin voi antaa ennakkoratkaisun.

- 23 Vaikka yhteisöjen tuomioistuin on näin ollen lähtökohtaisesti toimivaltainen vastaamaan esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen, Ranskan ja Italian hallitukset ovat kuitenkin esittäneet esitettyä pyyntöä koskevan oikeudenkäyntivaihteen, joka perustuu siihen, että yhteisöjen tuomioistuimen vastaus ei ole hyödyllinen pääasian ratkaisemisen kannalta.
- 24 Ranskan hallitus väittää, että kansallinen tuomioistuin pyrkii soveltamaan tiettyjä puitesopimuksen määräyksiä kansallisen lainsäädännön sijasta, vaikka itse EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan sanamuodon mukaan puitepäätöksistä ei seuraa tällaista välitöntä oikeusvaikutusta. Lisäksi tämä hallitus toteaa, että itse kansallisen tuomioistuimen käsityksen mukaan kansallisen lainsäädännön tulkitseminen puitepäätöksen mukaisella tavalla on mahdotonta. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yhdenmukaisen tulkinnan periaate ei kuitenkaan voi johtaa *contra legem* -tulkintaan eikä siihen, että yksityisen tilanne rikosoikeudenkäynnissä vaikeutuu yksin puitepäätöksen perusteella, mikä pääasiassa kuitenkin olisi tilanne.
- 25 Italian hallitus väittää ensisijaisesti, että puitepäätös ja yhteisön direktiivi ovat täysin toisistaan poikkeavan laatuista oikeuslähteitä ja että puitepäätös ei synnytä kansalliselle tuomioistuimelle velvollisuutta kansallisen lainsäädännön tulkitsemiseen puitepäätöksen mukaisesti sillä tavoin kuin yhteisöjen tuomioistuin on tuonut esiin yhteisön direktiivejä koskevassa oikeuskäytännössään.
- 26 Kyseenalaistamatta ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamista nimenomaisesti Ruotsin hallitus ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus yhtyvät Italian hallituksen käsitykseen ja vetoavat erityisesti Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoon perustuvan jäsenvaltioiden yhteistyön hallitustenväliseen luonteeseen.

- 27 Lopuksi Alankomaiden hallitus korostaa yhdenmukaista tulkintaa koskevan velvollisuuden rajoja ja ottaa esille kysymyksen siitä, että jos oletetaan tämän velvollisuuden soveltuvan puitepäätöksiin, voidaanko sitä soveltaa pääasiassa juuri nämä rajat huomioon ottaen.
- 28 On huomattava, että kuten tämän tuomion 19 kohdassa on korostettu, EY 234 mukaista järjestelmää voidaan soveltaa EU 35 artiklan osalta, jollei viimeksi mainitun määräyksen mukaisista edellytyksistä muuta johdu.
- 29 Kuten EY 234 artiklassa, EU 35 artiklassakin edellytyksenä ennakkoratkaisupyynnön esittämiselle yhteisöjen tuomioistuimelle on, että kansallinen tuomioistuin katsoo, että ”kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen”, joten yhteisöjen tuomioistuimen EY 234 artiklan nojalla esitettyjen ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottamista koskeva oikeuskäytäntö on lähtökohtaisesti sovellettavissa yhteisöjen tuomioistuimelle EU 35 artiklan nojalla esitettyihin ennakkoratkaisupyyntöihin.
- 30 Tästä seuraa, että oletama, jonka mukaan kansallisten tuomioistuinten esittämällä ennakkoratkaisukysymyksillä on merkitystä, voidaan hylätä vain poikkeustapauksissa eli silloin, kun on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä näissä kysymyksissä tarkoitettujen unionin oikeuden säännösten ja määräysten tulkittamisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai kun kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka kun yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin. Yhteisöjen tuomioistuin on muissa tapauksissa

lähtökohtaisesti velvollinen vastaamaan sille esitettyihin EU 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen toimien tulkintaa koskeviin ennakkoratkaisukysymyksiin (ks. EY 234 artiklan osalta esimerkiksi asia C-355/97, Beck ja Bergdorf, tuomio 7.9.1999, Kok. 1999, s. I-4977, 22 kohta ja asia C-17/03, VEMW ym., tuomio 7.6.2005, Kok. 2005, s. I-4983, 34 kohta).

31 Italian, Ranskan, Alankomaiden, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten kehittämä argumentaatio huomioon ottaen on tutkittava, sovelletaanko kansallisten viranomaisten velvollisuutta tulkita kansallista lainsäädäntöä mahdollisimman pitkälle yhteisön direktiivien sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti samoin vaikutuksin ja rajoituksin silloin, kun kysymyksessä oleva toimi on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston nojalla tehty puitepäätös, kuten kansallinen tuomioistuin katsoo ja kuten Kreikan, Ranskan ja Portugalin hallitukset sekä komissio väittävät.

32 Jos vastaus on myöntävä, on tutkittava, kuten Italian, Ranskan, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat huomauttaneet, onko ilmeistä, että ennakkoratkaisukysymykseen annettavalla vastauksella ei voi olla konkreettista vaikutusta pääasian ratkaisuun, kun otetaan huomioon yhdenmukaisen tulkinnan velvoitteella luonnostaan olevat rajat.

33 Heti aluksi on huomattava, että EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohta on saanut hyvin läheisesti vaikutteita EY 249 artiklan kolmannesta kohdasta. EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohdassa puitepäätöksille annetaan sitova vaikutus sillä tavoin, että ne "velvoittavat" jäsenvaltioita "saavutettavaan tulokseen nähden, mutta jättävät kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot".

- 34 Puitepäätösten sitovuus, joka on ilmaistu samoin sanoin kuin EY 249 artiklan kolmas kohta, merkitsee kansallisille viranomaisille ja erityisesti kansallisille tuomioistuimille velvollisuutta tulkita kansallista oikeutta niiden mukaisesti.
- 35 Se, että yhteisöjen tuomioistuimen EU 35 artiklaan perustuva toimivalta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston yhteydessä on suppeampi kuin sen toimivalta on EY:n perustamissopimuksen nojalla, ja se, että ei ole olemassa täysin kattavaa oikeussuojakeinojen ja menettelyjen järjestelmää, jonka tarkoituksena on varmistaa toimielinten toimien laillisuus kyseisen VI osaston yhteydessä, ei ole esteenä tämän päätelmän tekemiselle.
- 36 Riippumatta siitä integraation asteesta, johon Amsterdamin sopimuksella pyritään EU 1 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetussa kehityksessä yhä läheisemmän Euroopan kansojen välisen liiton luomiseksi, on täysin ymmärrettävää, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen laatijat pitivät tärkeänä määrätä tämän sopimuksen VI osastossa sellaisten oikeudellisten instrumenttien käytöstä, joilla on vastaavat vaikutukset kuin EY:n perustamissopimuksessa määrätyillä instrumenteilla, jotta tehokkaasti edistetään unionin tavoitteiden saavuttamista.
- 37 Yhteisöjen tuomioistuimen EU 35 artiklan mukaisen ennakkoratkaisun antamista koskevan toimivallan tärkeyttä vahvistaa se, että sen 4 kohdan mukaan jäsenvaltiolla on oikeus, riippumatta siitä, onko se antanut kyseisen artiklan 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen, antaa tapausta koskevia lausuntoja tai kirjallisia huomautuksia yhteisöjen tuomioistuimelle saman määräyksen 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

- 38 Tämä toimivalta menettäisi olennaisilta osin tehokkaan vaikutuksensa, jos yksityisillä ei olisi oikeutta vedota puitepäätöksiin, jotta kansallista oikeutta tulkittaisiin niiden mukaisesti jäsenvaltioiden tuomioistuimissa.
- 39 Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset esittävät väitteensä tueksi, että toisin kuin EY:n perustamissopimukseen, Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ei sisälly EY 10 artiklassa määrättyä vastaavaa velvoitetta, jolla yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä kuitenkin osittain perustellaan sitä, että kansallista oikeutta on tulkittava yhteisön oikeuden mukaisesti.
- 40 Tämä väite on hylättävä.
- 41 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 1 artiklan toisessa ja kolmannessa kohdassa määrätään, että tämä sopimus merkitsee uutta vaihetta kehityksessä yhä läheisemmän Euroopan kansojen välisen liiton luomiseksi ja että unionin, jonka perustana ovat Euroopan yhteisöt täydennettyinä sillä politiikalla ja niillä yhteistyön muodoilla, jotka otetaan käyttöön tällä sopimuksella, päämääränä on johdonmukaisella ja yhteisvastuullisella tavalla järjestää jäsenvaltioiden väliset suhteet ja jäsenvaltioiden kansojen väliset suhteet.
- 42 Unionin olisi vaikea toteuttaa päämääränsä tehokkaasti, jos lojaalin yhteistyön periaate, joka sisältää erityisesti sen, että jäsenvaltiot toteuttavat kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia niille Euroopan unionin oikeudesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi, ei velvoittaisi myös rikos-

asioissa tehtävässä poliisiyhteistyössä ja oikeudellisessa yhteistyössä, joka lisäksi perustuu täysin jäsenvaltioiden ja toimielinten väliseen yhteistyöhön, kuten julkisasiamies on oikein perustein todennut ratkaisuehdotuksensa 26 kohdassa.

- 43 Kaikki edellä esitetyt seikat huomioon ottaen on pääteltävä, että yhdenmukaisen tulkinnan periaate pätee Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston mukaisesti tehtyjen puitepäätösten osalta. Kansallisen tuomioistuimen on kansallista oikeutta soveltaessaan tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle puitepäätöksen sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta sillä tavoiteltu tulos saavutettaisiin ja näin noudatettaisiin EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohtaa.
- 44 On kuitenkin huomattava, että kansallisen tuomioistuimen tulkitessa oman kansallisen oikeutensa asian kannalta merkityksellisiä sääntöjä sen velvollisuutta viitata puitepäätöksen sisältöön rajoittavat yleiset oikeusperiaatteet ja niistä erityisesti oikeusvarmuuden periaate ja taannehtivuuskiellon periaate.
- 45 Nämä periaatteet estävät erityisesti sen, että kyseinen velvoite voisi johtaa siihen, että puitepäätöksen perusteella ja sen täytäntöönpanemiseksi annetusta lainsäädännöstä riippumatta määritettäisiin puitepäätöksen säännöksiä rikkovien henkilöiden rikos-oikeudellinen vastuu tai ankaroitettaisiin sitä (ks. yhteisön direktiivien osalta erityisesti em. asia X, tuomion 24 kohta ja yhdistetyt asiat C-387/02, C-391/02 ja C-403/02, Berlusconi ym., tuomio 3.5.2005, Kok. 2005, s. I-3565, 74 kohta).

- 46 On kuitenkin huomattava, että käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisupyynnön kohteena olevat säännökset eivät koske asianomaisen rikosoikeudellisen vastuun laajuutta, vaan menettelyn kulkua ja todistelua koskevia menettelytapoja.
- 47 Kansallisen tuomioistuimen velvollisuus viitata puitepäätöksen sisältöön tulkitestaan asiaan liittyviä kansallisen oikeuden säännöksiä lakkaa, kun kansallista oikeutta ei voida soveltaa tavalla, joka johtaa tällä puitepäätöksellä tavoitellun tuloksen kanssa sopusoinnussa olevaan tulokseen. Toisin sanoen yhdenmukaisen tulkinnan periaate ei voi olla perustana kansallisen oikeuden contra legem-tulkinnalle. Tämä periaate edellyttää kuitenkin, että kansallinen tuomioistuin ottaa tarvittaessa huomioon kansallisen oikeuden säännökset kokonaisuudessaan arvioidakseen, missä määrin kansallista oikeutta voidaan soveltaa niin, ettei tästä aiheudu puitepäätöksellä tavoitellun tuloksen kanssa ristiriitaista lopputulosta.
- 48 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 40 kohdassa, ei kuitenkaan ole ilmeistä, että pääasiassa kansallisen oikeuden puitepäätöksen mukainen tulkinta olisi mahdoton. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, onko kyseisessä asiassa kansallisen oikeuden tulkitseminen puitepäätöksen mukaisesti mahdollista.
- 49 Ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava tällä varauksella.

Ennakkoratkaisukysymys

- 50 Kansallinen tuomioistuin haluaa kysymyksellään selvittää, onko puitepäätöksen 2 ja 3 artiklaa sekä 8 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että kansallisella tuomioistuimella on oltava mahdollisuus sallia pikkulasten, joiden, kuten pääasiassa, väitetään joutuneen pahoinpitelyn kohteeksi, todistaa sellaisten menettelytapojen mukaisesti, joilla voidaan taata heille asianmukainen suoja, julkisen oikeudenkäynnin ulkopuolella ja ennen sen pitämistä.
- 51 Puitepäätöksen 3 artiklan mukaisesti kunkin jäsenvaltion on taattava uhrille mahdollisuus tulla kuulluksi oikeudenkäynnin aikana sekä mahdollisuus toimittaa todisteita ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sen viranomaiset kuulustelevat uhria ainoastaan rikosoikeudenkäynnin kannalta tarpeellisessa määrin.
- 52 Kyseisen puitepäätöksen 2 artiklassa ja 8 artiklan 4 kohdassa veloitetaan jäsenvaltiot toimimaan sen varmistamiseksi, että uhria kohdellaan hänen ihmisarvoaan asianmukaisesti kunnioittaen oikeudenkäynnin aikana, varmistamaan, että erityisen haavoittuvaset uhrin voivat saada olosuhteitaan parhaiten vastaavaa erityiskohtelua, ja kaikkia asianmukaisia, kansallisen lainsäädännön perusperiaatteiden kanssa yhdenmukaisia keinoja käyttämällä huolehtimaan, että kun uhreja ja erityisesti haavoittuvimpia uhreja on suojeltava julkisessa oikeudenkäynnissä todistamisen seurauksilta, nämä saavat tuomioistuimen tekemällä päätöksellä todistaa olosuhteissa, joissa tämä tavoite voidaan toteuttaa.
- 53 Puitepäätöksessä ei määritellä sen 2 artiklan 2 kohdassa ja 8 artiklan 4 kohdassa mainittua uhrin haavoittuvuuden käsitettä. Riippumatta siitä, onko yleisesti se, että

rikollisen teon uhri on alaikäinen, riittävää, jotta hänet voidaan luokitella puitepäätöksessä tarkoitettuihin tavoin erityisen haavoittuvaksi, on kuitenkin riidatonta, että tilanteessa, jossa — kuten pääasiassa — pikkulasten väitetään joutuneen pahoinpitelyn kohteeksi ja vieläpä opettajan taholta, kyseiset lapset voidaan luokitella tällä tavoin, kun otetaan huomioon erityisesti heidän ikänsä sekä niiden rikosten luonne ja seuraukset, joiden uhreiksi heidän oletetaan joutuneen, jotta he voivat saada puitepäätöksen edellä mainituissa säännöksissä edellytettyä erityistä suojaa.

- 54 Yhdessäkään kansallisen tuomioistuimen mainitsemista kolmesta puitepäätöksen säännöksestä ei säädetä konkreettisista menettelytavoista niiden sisältämien tavoitteiden toteuttamiseksi, jotka ovat erityisesti sen takaaminen, että erityisen haavoittuvaiset uhrit voivat saada "olosuhteitaan parhaiten vastaavaa erityiskohtelua" ja että todistaminen voi tapahtua erityisissä olosuhteissa sillä tavoin, että jokaista uhria kohdellaan "hänen ihmisarvoaan asianmukaisesti kunnioittaen", että heillä on mahdollisuus tulla kuulluksi sekä "mahdollisuus toimittaa todisteita", ja että toimitaan siten, että uhreja "kuulustellaan ainoastaan rikosoikeudenkäynnin kannalta tarpeellisessa määrin".
- 55 Pääasiassa kysymyksessä olevan säännösten mukaan esitutkinnan aikana esitetty todiste on yleensä toistettava pääkäsittelyssä, jotta se saa täyden todisteen arvon kaikkine vaikutuksineen. Tietyissä tapauksissa on kuitenkin mahdollista vastaanottaa tämä todiste yhden ainoan kerran esitutkinnan aikana siten, että todistesarvo on sama mutta menettelytapa on toinen kuin pääkäsittelyssä.
- 56 Näissä olosuhteissa niiden tavoitteiden toteuttaminen, joihin edellä mainituilla puitepäätöksen säännöksillä pyritään, edellyttää, että kansallisella tuomioistuimella

on mahdollisuus erityisen haavoittuvaisten uhrien kysymyksessä ollessa soveltaa jäsenvaltion oikeudessa säädettyä erillisen todistelumenettelyn kaltaista erityistä menettelyä sekä niin ikään siinä säädettyä todistelua koskevia erityisiä menettelytapoja, jos tämä menettely vastaa parhaiten uhrien olosuhteisiin ja jos se on tarpeen, jotta vältetään todisteiden häviäminen, jotta kuulusteluja toistetaan mahdollisimman vähän ja jotta vältetään julkisessa oikeudenkäynnissä todistamisesta näille uhreille aiheutuvat haitalliset seuraukset.

57 Tältä osin on täsmennettävä, että puitepäätöksen 8 artiklan 4 kohdan mukaan todistamisen olosuhteiden on joka tapauksessa oltava yhdenmukaisia kyseisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön peruseriaatteiden kanssa.

58 Lisäksi EU 6 artiklan 2 kohdan mukaan unioni pitää arvossa yhteisön oikeuden yleisinä periaatteina perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä, Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitetussa Euroopan yleissopimuksessa (jäljempänä Euroopan ihmissoikeussopimus) ja sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä.

59 Puitepäätöstä on siis tulkittava kunnioittaen perusoikeuksia, joista on erityisesti mainittava oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, sellaisena kuin se ilmaistaan Euroopan ihmissoikeussopimuksen 6 artiklassa ja sellaisena kuin Euroopan ihmissoikeustuomioistuin on sitä tulkinnut.

60 Jos oletetaan, että Italian oikeuden mukaiset erillisen todistelumenettelyn käyttö ja todistajien kuuleminen erityisten menettelytapojen mukaisesti ovat käsiteltävänä olevassa tapauksessa mahdollisia, kansallisen tuomioistuimen on, ottaen huomioon velvoitteen kansallisen oikeuden tulkittamisesta puitepäätöksen mukaisesti, varmistettava siitä, että näiden menettelyjen soveltaminen ei tee Pupinoa vastaan vireille pantua rikosoikeudenkäyntiä kokonaisuutena tarkasteltuna epäoikeudenmukaiseksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa tarkoitettuun tavoin, sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on sitä tulkinnut (ks. erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 20.12.2001, P.S. v. Saksa, tuomio 2.7.2002 S.N. v. Ruotsi (Reports of Judgements and Decisions 2002-V), tuomio 13.2.2004, Rachdad v. Ranska ja päätös 20.1.2005, Accardi ym. v. Italia, asianumero 30598/02).

61 Kaikki edellä esitetyt seikat huomioon ottaen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että puitepäätöksen 2 ja 3 artiklaa sekä 8 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että kansallisella tuomioistuimella on oltava mahdollisuus sallia pikkulasten, joiden, kuten pääasiassa, väitetään joutuneen pahoinpitelyn kohteeksi, todistaa sellaisten menettelytapojen mukaisesti, joilla voidaan taata näille lapsille asianmukainen suoja, esimerkiksi julkisen oikeudenkäynnin ulkopuolella ja ennen sen pitämistä. Kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki kansallisen oikeuden säännöt ja tulkittava niitä mahdollisimman pitkälle kyseisen puitepäätöksen sanamuodon ja tarkoituksen valossa.

Oikeudenkäyntikulut

62 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15 päivänä maaliskuuta 2001 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS 2 ja 3 artiklaa sekä 8 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että kansallisella tuomioistuimella on oltava mahdollisuus sallia pikkulasten, joiden, kuten pääasiassa, väitetään joutuneen pahoinpitelyn kohteeksi, todistaa sellaisten menettelytapojen mukaisesti, joilla voidaan taata näille lapsille asianmukainen suoja, esimerkiksi julkisen oikeudenkäynnin ulkopuolella ja ennen sen pitämistä.

Kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki kansallisen oikeuden säännöt ja tulkittava niitä mahdollisimman pitkälle kyseisen puitepäätöksen sanamuodon ja tarkoituksen valossa.

Allekirjoitukset